

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

Uppdrag att se över beredskapen för att omhänderta personer med hemvist i Sverige vid katastrofer utomlands (S2005/1841/HS).

Uppdraget

Regeringen har i beslut 2005-03-10 uppdragit åt Socialstyrelsen att inom sitt verksamhetsområde och i samverkan med Statens räddningsverk och Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda, i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet, lämna förslag inom vissa områden. Förslagen skall bl.a. omfatta

- beredskap för att med svenska experter på plats kunna bedöma behovet av sjukvårdsinsats,
- beredskap för att kunna möta en situation med många drabbade
- beredskap för att med svenska sjukvårdsteam kunna ta hand om personer utomlands,
- vilken akut beredskap som behövs inom landet och
- ansvar och befogenheter för myndigheter och organisationer.

I uppdraget ligger också att identifiera kostnader och lämna förslag på finansiering samt ge förslag till de författningsändringar som Socialstyrelsen finner nödvändiga.

Enligt regeringens beslut skall Socialstyrelsen senast den 1 juni 2005 redovisa arbetsläget och senast den 31 januari 2006 slutredovisa uppdraget.

Arbetsläget

Socialstyrelsen har påbörjat uppdragets genomförande och tagit kontakt med de myndigheter och organisationer som det förutsätts att myndigheten samverkar med. I planeringen av arbetet har Socialstyrelsen identifierat fyra faser.

- Först görs en genomgång av vad som skall utredas utifrån utformningen av regeringsuppdraget. Hur skulle ett optimalt omhändertagande utformas? Ser detta omhändertagande olika ut beroende på katastrofens omfattning och art? I vilken grad bör omhändertagande ske utomlands respektive efter hemtransport i Sverige? Hur bör expertgrupper vara orga-

niserade som snabbt skall kunna sändas till katastrofplatsen för att bedöma behovet av insatser? Hur bör de svenska sjukvårdsteamerna vara utformade som skall kunna ta hand om personer utomlands? Hur skall personal rekryteras och hur skall personer som anmäler sig frivilligt tas till vara? Hur bör ansvaret vara fördelat mellan olika myndigheter och organisationer? Hur skall man förhålla sig till skadade med hemvist i andra länder, vars myndigheter inte finns på plats att bistå dem? Frågorna är många som utifrån uppdraget noga och förutsättningslöst måste utredas.

Diskussioner i dessa frågor har påbörjats inom Socialstyrelsen och i samverkan med berörda myndigheter.

- När den första fasen är utredd bör en genomgång göras av vilka förslag och lösningar som är möjliga med gällande lagstiftning. För detta arbete har redan en genomgång gjorts av lagstiftningen för att se vilken roll Socialstyrelsen har i de aktuella situationerna (PM 2005-02-08, bilägg-es). Sammanfattningsvis saknas, med nuvarande lagstiftning, legalt stöd för Socialstyrelsen och landstingen att undsätta svenskar som skadats utomlands. Ytterligare rättsutredningar kommer att behöva tas fram, bl.a. om landstingens, kommunernas och andra berörda myndigheters ansvar och möjligheter att agera enligt gällande rätt. Också vissa kommunalrättsliga frågor måste belysas.

En genomgång behöver också göras av vilka tillstånd och godkännande för olika insatser som krävs av Sveriges regering och av berörda myndigheter i utlandet? Kontakt med regeringskansliet kan då komma att behöva tas i denna fråga.

- Under den tredje fasen utreds vilka lagändringar som krävs för de olika modellerna. Förslag till lagtext och motivuttalanden utarbetas. Det kan eventuellt bli fråga om att lämna alternativa förslag.
- Slutligen görs en konsekvensutredning och kostnaderna för förslagen beräknas samt förslag på finansiering lämnas.

I avvaktan på att en noggrannare analys görs för att klarlägga hur en beredskap skall byggas upp har Socialstyrelsen gjort följande som förberedelse om det skulle bli aktuellt med insatser i en nära framtid:

Statens Räddningsverk har fått ett uppdrag (Fö 2004/3381/EC/RC) att i samverkan med andra myndigheter och organisationer förbereda så att verket, i en situation då många människor med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet, med kort varsel i ett inledande skede kan stödja utlandsmyndigheter och de nödställda.

I rapport med anledning av uppdraget förväntas Statens Räddningsverk bl.a. föreslå inrättandet av en behovsstyrd flexibel insatsstyrka som med kort varsel (max 6-12 timmar) kan sändas till ett krisområde för att stödja svensk utlandsmyndighet med att: etablera och driva en svensk samordningsstab för att stödja och samordna den svenska hjälpen, upprätta informationscenters, genomföra rekognoseringar och insatsplanering, ge sjukvård och stöd. En första grupp (Bedömningsenhet) skall kunna avresa inom 6 timmar efter beslut och övriga styrkan skall kunna avresa inom 12 timmar efter beslut.

Socialstyrelsen har identifierat ett antal (8-12) experter att kunna ingå i den Bedömningsenhet som beskrivs ovan. Avtal som reglerar dessa experters uppdrag är under utarbetande. Ett sådant avtal skall reglera förhållandena fram till dess en slutgiltig lösning fastställs, efter att Socialstyrelsen lämnat sitt slutliga förslag den 31 januari 2006. Socialstyrelsen har vidare planerat för hur man skall kunna rekrytera sjukvårdspersonal med kort varsel för att kunna ingå i den styrka som skall kunna avresa inom 12 timmar efter beslut. Förslag till avtal med dessa personer finns förberett. Socialstyrelsen har också förberett att sända egen personal att ingå i den svenska samordningsstab som Statens Räddningsverk förväntas föreslå.

Detta beslut har fattats av generaldirektör Kjell Asplund. I beslutet har deltagit avdelningschef Johan Carlson, chefsjurist Nils Blom och specialsakkunnig i rättsfrågor Kristina Wigren. Föredragande har varit enhetschef Per Kulling.

Enligt Socialstyrelsens beslut

Per Kulling
Enhetschef

Bilaga

PM 2005-02-08 (Socialstyrelsens roll vid stora katastrofer i utlandet med många svenskar drabbade)